

Dosarul nr. 3ra-506/22

Prima instanță: Curtea de Apel Chișinău (jud. A. Panov)

DECIZIE

27 iulie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Tamara Chișca-Doneva
Nina Vascan
Iurie Bejenaru
Galina Stratulat
Ala Cobăneanu

examinând în ședință publică recursul depus de Societatea pe Acțiuni „Tegulum”

în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată a Societății pe Acțiuni „Tegulum” împotriva Ministerului Mediului al Republicii Moldova și Agenției pentru Geologie și Resurse Minerale cu privire la contestarea actelor administrative, încasarea prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată

împotriva hotărârii din 1 decembrie 2010 a Curții de Apel Chișinău, prin care acțiunea a fost respinsă

constată:

La 5 noiembrie 2010, SA „Tegulum” a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Mediului al RM și Agenției pentru Geologie și Resurse Minerale cu privire la contestarea actelor administrative, încasarea prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii a invocat că la data de 11 martie 2009, Ministerul Economiei și Comerțului a eliberat companiei SA „Tegulum” Actul de confirmare a perimetrului minier nr. 485, prin care se confirmă perimetrul minier pentru exploatarea zăcământului de calcar și rocilor de nisip-prundiș „Vărăncău”.

Perimetrul este localizat la 1 km spre nord-vest de satul Vărăncău r-nul Soroca, iar termenul de exploatare a perimetrului respectiv este până la epuizarea zăcământului.

După ce SA „Tegulum” a procurat mai mult utilaj pentru a demara lucrările de exploatare a zăcământului de calcar și a rocilor de nisip-prundiș, la data de 30 septembrie 2010, Ministerul Mediului al RM a emis ordinul nr. 83 cu privire la revocarea dreptului de folosire asupra sectorului de subsol, prin care s-a cerut revocarea dreptului de folosire asupra sectorului de subsol „Vărăncău” din sat. Vărăncău r-nul Soroca de la SA „Tegulum”.

Drept motiv de adoptare a ordinului Ministerului Mediului nr. 83 din 30 septembrie 2010 au fost invocate prevederile art. 32 alin. (1) lit. i) Codul subsolului, aprobat prin Legea nr. 3-XVI din 2 februarie 2009, care prevede că

dreptul de folosință asupra sectorului de subsol poate înceta în cazul nefolosirii sectorului de subsol conform destinației de către beneficiarul lui fără motive întemeiate pe parcursul a doi ani.

A obiectat că la pct. 2, ordinul contestat admite imixtiunea în evidența contabilă a SA „Tegulum” și dispune radierea zăcământului de calcar „Vărăncău” de la balanța SA „Tegulum” cu trecerea acestuia la balanța statului.

A indicat că Agenției pentru Geologie și Resurse Minerale i s-a ordonat de a anula perimetrul minier atribuit SA „Tegulum” pentru zăcământul „Vărăncău” r-nul Soroca, urmare la care la data de 1 octombrie 2010, Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale, a emis ordinul nr. 39, întru executarea ordinului nr. 83 din 30 septembrie 2010 emis de Ministerul Mediului al RM.

A subliniat că Actul de confirmare a perimetrului minier nr. 485 eliberat de Ministerul Economiei și Comerțului, prin care se confirmă perimetrul minier pentru exploatarea zăcământului de calcar și rocilor de nisip-prundiș „Vărăncău” a fost eliberat la data de 11 martie 2009, respectiv reieșind din prevederile art. 32 alin. (1) lit. i) Codul subsolului, invocate în ordinul nr. 83 din 30 septembrie 2010, termenul de 2 ani, de nefolosire netemeinică a zăcămintelor începe să curgă din momentul când SA „Tegulum” a obținut actul sus menționat, care permitea exploatarea subsolului, care este 11 martie 2009, iar sancțiunea poate fi aplicată începând cu 11 martie 2011 și nu la data de 30 septembrie 2010 când a fost emis ordinul în cauză.

Cu referire la prevederile art. 33 alin. (3) Codul subsolului, a evidențiat că beneficiarului subsolului SA „Tegulum” nu i-au fost expediate care notificări privind atenționarea asupra încălcărilor comise, precum și nu i s-a oferit un termen de 3 luni pentru înlăturarea încălcărilor.

La data de 5 octombrie 2010, SA „Tegulum” a depus către Ministerul Mediului al RM cererea prealabilă, prin care a solicitat revocarea ordinului nr. 83 din 30 septembrie 2010 cu privire la revocarea dreptului de folosire asupra sectorului de subsol, emis de Ministerul Mediului al RM, din considerentele că este emis contrar prevederilor legale.

Iar la data de 7 octombrie 2010 a depus și o cerere la Agenția pentru Geologie și resurse Minerale, prin care a solicitat suspendarea executării ordinului nr. 39 din 1 octombrie 2010 emis de Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale, de către șeful Direcției geologice, Andrei Juraveli, pentru executarea ordinului nr. 83 din 30 septembrie 2010 emis de Ministerul Mediului al RM, din motivul că ultimul este emis contrar prevederilor legale.

Până în prezent nici Ministerului Mediului al RM și nici Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale nu a răspuns la cererile adresate de către SA „Tegulum”.

A considerat că acțiunile Ministerului Mediului al RM contravin prevederilor art. 32 alin. (1) lit. i) și art. 33 alin. (3) Codul subsolului și reprezintă fapte ilicite, prin consecutivitate și acțiunile Agenției pentru Geologie și Resurse Minerale sunt ilegale deoarece sunt bazate pe un ordin ilegal.

Și-a întemeiat pretențiile în baza dispozițiilor art. 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 din Legea contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000, art. 1398, 1404 Cod civil și art. 166-168 CPC.

A solicitat admiterea acțiunii, anularea ordinului nr. 83 din 30 septembrie 2010 „Cu privire la revocarea dreptului de folosire asupra sectorului de subsol”, emis de Ministerul Mediului al RM, anularea ordinului nr. 39 din 1 octombrie 2010 emis de Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale, de către șeful Direcției geologice, Andrei Juraveli, pentru executarea ordinului nr. 83 din 30 septembrie 2010 emis de Ministerul Mediului al RM, încasarea din contul Ministerului Mediului al RM a sumei de 50 000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral și cheltuielile de judecată în sumă de 8100 de lei.

La 29 noiembrie 2010, SA „Tegulum” a depus o cerere suplimentară la cererea de chemare în judecată în care a invocat că la data de 17 mai 1990 a fost semnat Actul de primire-predare a perimetrului minier „Vărăncău” dintre SA „Tegulum” și Ministerul Industriei Locale a RSSM.

Ulterior, SA „Tegulum” i-a fost eliberat Actul de confirmare a perimetrului minier nr. 23 din 26 iunie 1991.

În baza acestor acte s-a stabilit că SA „Tegulum” i-a fost transmis perimetrul minier „Vărăncău” pentru exploatare până în anul 2035.

A menționat că de la data de 26 iunie 1991 SA „Tegulum” a început exploatarea perimetrului minier „Vărăncău”, care conform Actului primire-predare a perimetrului minier „Vărăncău” dintre SA „Tegulum” și Ministerul Industriei Locale a RSSM avea zăcăminte în volum de 2 597 700 tone.

La momentul intrării în vigoare a Codului Subsolului nr. 1511 din 15 iunie 1993, SA „Tegulum” dispunea de Actul de confirmare a perimetrului minier nr. 23 din 26 iunie 1991, însă nu dispunea de careva licență, deoarece Legea privind acordarea de licențe pentru unele genuri de activitate nr. 332-XIV din 26 martie 1999, a intrat în vigoare la 17 iunie 1999.

La data de 3 august 1995 a intrat în vigoare Legea nr. 440 cu privire la zonele și fișiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă, care la art. 6 alin. (3) prevedea că, lățimea zonelor de protecție a apelor râurilor Nistru, Prut și Dunăre constituie cel puțin 1000 metri, însă zona perimetrului minier „Vărăncău” intra în acești 1000 de metri ai zonei de protecție a râului Nistru.

Astfel, potrivit legii date, se interzicea efectuarea cărorva lucrări de extragere.

Ulterior, prin Legea nr. 454 din 30 iulie 2001, au fost modificate prevederile art. 13 din Legea nr. 440 cu privire la zonele și fișiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă, care la alin. (2) a statornicit că în zonele de protecție a apelor se interzice, fără coordonarea în scris cu autoritatea centrală abilitată cu gestiunea resurselor naturale și cu protecția mediului înconjurător și cu autoritatea centrală pentru sănătate să extragă substanțelor minerale utile. Coordonarea cu organele respective a fost obținută cu greu.

Însă deja la data respectivă SA „Tegulum” avea în zona perimetrului minier „Vărăncău”, rezerve extrase de nisip, prundiș în volum de 20 000 tone, care din cauza scăderii cererii pe piață nu se vindea.

La data de 30 martie 2002 a intrat în vigoare Legea privind licențierea unor genuri de activități nr. 451, potrivit căreia licența era valabilă numai dacă în anexa ei era prevăzută Zona perimetrului minier care se exploatează.

Pentru a obține înscrierea necesară în anexa licenței era necesară prezentarea unui contract de arendă încheiat între SA „Tegulum” și Primăria comunei Vărăncău.

Având la bază faptul că perimetrul minier „Vărăncău” se află la balanța SA „Tegulum”, în baza Actului primire-predare a perimetrului minier „Vărăncău” dintre SA „Tegulum” și Ministerul Mediului Industriei Locale a RSSM din 17 mai 1990, a obținut un nou „Act de confirmare a perimetrului minier” nr. 485 din 11 martie 2009.

La data de 1 octombrie 2008, SA „Tegulum” a depus la Primăria comunei Vărăncău o cerere cu privire la încheierea contractului de arendă, la care la data de 21 octombrie 2008 a primit refuz.

Astfel, refuzul Primăriei Vărăncău a fost atacat în instanța de contencios administrativ, iar prin hotărârea din 26 octombrie 2009 a Judecătoriei Soroca, a fost obligat Consiliul comunei Vărăncău să dea în arendă SA „Tegulum” perimetrul minier „Vărăncău”, iar prin decizia din 7 aprilie 2009, cauza a fost retransmisă spre judecare în fond la Judecătoria Soroca, care la momentul depunerii prezentei acțiuni în instanța de judecată se află pe rol la Judecătoria Soroca.

Respectiv, faptul că SA „Tegulum” se afla într-un litigiu cu Primăria comunei Vărăncău, reprezintă unul din temeiurile pentru care SA „Tegulum” nu putea începe lucrările de exploatare, iar Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale, știa despre faptul că SA „Tegulum” se află în litigiu cu Primăria comunei Vărăncău, fapt ce se adeverește prin notificarea făcută către aceasta la data de 26 februarie 2009.

Prin hotărârea din 1 decembrie 2010 a Curții de Apel Chișinău, acțiunea a fost respinsă.

La 15 decembrie 2010, SA „Tegulum” a depus recurs împotriva hotărârii din 1 decembrie 2010 a Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea hotărârii recurate și emiterea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu hotărârea primei instanțe, considerând-o ca ilegală și neîntemeiată.

A menționat că la adoptarea soluției sale, prima instanță a încălcat prevederile art. 6 § 1 dreptul la un proces echitabil, precum și art. 1 Potocol nr. 1, protecția proprietății din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

A specificat că dispozițiile art. 33 alin. (3) Codul Subsolului, prevăd că decizia privind încetarea dreptului de folosință asupra sectorului de subsol în temeiul art. 32 alin. (1) lit. i), poate fi luată de către Ministerul Mediului, după 3 luni de la data primirii de către beneficiarul subsolului a notificării scrise privind încălcările comise de el, dacă în termenul indicat beneficiarul subsolului nu a înlăturat aceste încălcări.

Însă, beneficiarului subsolului, SA „Tegulum”, nu i s-au făcut careva notificări privind atenționarea asupra încălcărilor comise, precum și nu i s-a oferit un termen de 3 luni pentru înlăturarea încălcărilor.

Mai mult că pârâții Ministerul Mediului al RM și Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale în cadrul dezbaterilor judiciare au confirmat inexistența unui asemenea act de înștiințare.

La 9 martie 2011, SA „Tegulum” a depus cerere de completare a recursului, prin care la fel a solicitat admiterea recursului, casarea hotărârii recurate și emiterea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii.

Prin decizia din 13 aprilie 2011 a Curții Supreme de Justiție, a fost respins recursul depus de SA „Tegulum” și menținută hotărârea din 1 decembrie 2010 a Curții de Apel Chișinău.

La 18 martie 2022, prin intermediul poștei electronice și la 23 martie 2022, prin intermediul oficiului poștal, Agentul guvernamental a depus cerere de revizuire împotriva deciziei din 13 aprilie 2011 a Curții Supreme de Justiție, în temeiul art. 449 lit. h) CPC.

La 21 aprilie 2022, prin intermediul poștei electronice, SA „Tegulum”, reprezentat de avocatul Vladimir Grosu a depus cerere de revizuire împotriva deciziei din 13 aprilie 2011 a Curții Supreme de Justiție, în temeiul art. 449 lit. h) CPC.

Prin încheierea din 4 mai 2022 a Curții Supreme de Justiție, au fost admise cererile de revizuire depuse de către Agentul guvernamental și SA „Tegulum”, reprezentată de avocatul Vladimir Grosu, a fost casată decizia din 13 aprilie 2011 a Curții Supreme de Justiție și reținută în procedura Curții Supreme de Justiție cauza de contencios administrativ, pentru examinarea recursului depus de SA „Tegulum” împotriva hotărârii din 1 decembrie 2010 a Curții de Apel Chișinău.

La 20 iulie 2022, prin intermediul poștei electronice, Ministerul Mediului al RM a depus referință la cererea de recurs depusă de SA „Tegulum”.

Este de menționat că în cadrul ședinței de judecată publice din 21 iulie 2022, reprezentanții SA „Tegulum” Anatolie Culicov și avocatul Vladimir Grosu au solicitat instanței de recurs admiterea recursului, casarea hotărârii din 1 decembrie 2010 a Curții de Apel Chișinău, cu emiterea unei noi decizii prin care de a constata ilegalitatea ordinului nr. 83 din 30 septembrie 2010 „Cu privire la revocarea dreptului de folosire asupra sectorului de subsol”, emis de Ministerul Mediului al RM și a ordinului nr. 39 din 1 octombrie 2010 emis de Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale, pentru executarea ordinului nr. 83 din 30 septembrie 2010 emis de Ministerul Mediului al RM, cu anularea totală a acestor acte administrative.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recurs, audiind opinia reprezentanților SA „Tegulum”, Anatolie Culicov și a avocatului Vladimir Grosu, reprezentantului Ministerului Mediului al RM, Nicolina Cramarenco, reprezentantului Agenției pentru Geologie și Resurse Minerale, Dana Panovici, în cadrul ședinței de judecată publice din 21 iulie 2022, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, de a casa hotărârea primei instanțe și de a emite o nouă decizie, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 258 alin. (3) Cod administrativ, procedurile de contencios administrativ inițiate până la intrarea în vigoare a prezentului cod se vor examina în continuare, după intrarea în vigoare a prezentului cod, conform prevederilor prezentului cod. Prin derogare, admisibilitatea unei astfel de acțiuni în

contenciosul administrativ se va face conform prevederilor în vigoare până la intrarea în vigoare a prezentului cod. Prevederile prezentului alineat se vor aplica corespunzător pentru procedurile de apel, de recurs și de contestare cu recurs a încheierilor judecătorești.

Din sensul normei de drept enunțate, urmează că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale. Respectiv, procedura de contencios administrativ în prezenta speță în partea procedurală urmează a fi examinată prin prisma dispozițiilor Codului administrativ, adoptat prin Legea nr. 116 din 19 iulie 2018, iar în partea materială urmează a fi aplicate prevederile legale în vigoare la momentul derulării procedurii administrative, și anume a Legii contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000.

Or, în speță procedura administrativă se referă la o activitate administrativă inițiată până la 1 aprilie 2019, aspect care determină că la caz se vor aplica dispozițiile legale vechi, care reglementau aceste instituții.

În conformitate cu art. 248 alin. (1) lit. c) Cod administrativ, examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: casează integral decizia instanței de apel și emite o nouă decizie.

Conform art. 194 alin. (2) Cod administrativ, în procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.

În corespundere cu art. 22 alin. (1) Cod administrativ, autoritățile publice și instanțele de judecată competente cercetează starea de fapt din oficiu. Acestea stabilesc felul și volumul cercetărilor și nu sunt legate nici de expunerile participanților, nici de cererile lor de reclamare a probelor.

Reglementări similare se conțin și în art. 219 alin. (1) Cod administrativ, care stipulează că instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți.

Prin prisma alin. (2) și (3) al aceluiași articol, instanța de judecată depune eforturi pentru înlăturarea greșelilor de formă, explicarea cererilor neclare, depunerea corectă a cererilor, completarea datelor incomplete și pentru depunerea tuturor declarațiilor necesare constatării și aprecierii stării de fapt. Instanța de judecată indică asupra aspectelor de fapt și de drept ale litigiului care nu au fost discutate de participanții la proces. Instanța de judecată nu are dreptul să depășească limitele pretențiilor din acțiune, însă, totodată, nu este legată de textul cererilor formulate de participanții la proces.

În corespundere cu art. 224 alin. (1) lit. a) Cod administrativ, examinând acțiunea în contencios administrativ în fond, instanța de judecată adoptă hotărâre prin care în baza unei acțiuni în contestare, anulează în tot sau în parte actul administrativ individual, precum și o eventuală decizie de soluționare a cererii prealabile, dacă acestea sînt ilegale și prin ele reclamantul este vătămat în drepturile sale.

Astfel, după cum rezultă din actele cauzei, Societatea Științifică de Producție „Tegulum” SA este înregistrată la Cămara Înregistrării de Stat la data de 11 septembrie 1992, cu numărul de identificare de stat – 1004600047718 (f. d. 10).

Este cert și faptul că prin actul din 17 mai 1990, Ministerul Industriei Locale a RSSM a transmis în folosință SA „Tegulum” zăcământul Vărăncău, iar la 26 iunie 1991, SA „Tegulum” i-a fost eliberat Actul nr. 23 de confirmare a perimetrului minier pe teritoriul RSSM.

Ulterior, Ministerul Economiei și Comerțului a eliberat Actul de confirmare a perimetrului minier nr. 485 din 11 martie 2009, prin care se atestă că perimetrul minier pentru exploatarea zăcământului de calcar și rocilor de nisip-prundiș „Vărăncău” prin metoda subterană (deschisă) a fost acordat SA „Tegulum” la 1 km spre nord-vest de satul Vărăncău r-nul Soroca, cu termenul de acțiune a perimetrului minier până la epuizarea zăcământului (f. d. 9).

Prin ordinul Ministerului Mediului al Republicii Moldova nr. 83 din 30 septembrie 2010, în conformitate cu art. 32 alin. (1) lit. i) Codul subsolului, reieșind din faptul că SA „Tegulum” nu a folosit sectorul de subsol „Vărăncău”, din sat. Vărăncău r-nul Soroca conform destinației, fără motive întemeiate, mai mult de 2 ani, a fost revocat dreptul de folosire asupra sectorului de subsol „Vărăncău”, din sat. Vărăncău r-nul Soroca de către SA „Tegulum” și radiat zăcământul de calcar „Vărăncău” de la balanța SA „Tegulum” cu trecerea acestuia la balanța statului.

Totodată, prin ordinul Ministerului Mediului al RM nr. 83 din 30 septembrie 2010, a fost obligată Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale de a anula perimetrul minier atribuit SA „Tegulum” pentru zăcământul Vărăncău, sat. Vărăncău r-nul Soroca (f. d. 6).

Astfel, prin ordinul Agenției pentru Geologie și Resurse Minerale nr. 39 din 1 octombrie 2010, a fost anulat perimetrul minier atribuit SA „Tegulum” pentru zăcământul de calcare pentru producerea cretei „Vărăncău”, situat în sat. Vărăncău r-nul Soroca, confirmat și înregistrat în Registrul perimetrelor miniere al Agenției pentru Geologie și Resurse Minerale, prin Actul de confirmare a primetrului minier nr. 485 din 11 martie 2009 (f. d. 7).

La 5 octombrie 2010, SA „Tegulum” a depus în adresa Ministerului Mediului al RM cererea prealabilă, prin care a solicitat revocarea ordinului nr. 83 din 30 septembrie 2010 „Cu privire la revocarea dreptului de folosire asupra sectorului de subsol” emis de Ministerul Mediului al RM, încasarea cheltuielilor pentru asistența juridică acordată de către avocatul Mihai Rogac, precum și a prejudiciului moral în mărime de 100 000 de lei, care însă a rămas fără răspuns (f. d. 14).

La data de 7 octombrie 2010, SA „Tegulum” a depus și o cerere în adresa Agenției pentru Geologie și Resurse Minerale, prin care a solicitat suspendarea executării ordinului nr. 83 cu privire la revocarea dreptului de folosire asupra sectorului de subsol, emis de Ministerul Mediului al RM din data de 30 septembrie 2010, precum și suspendarea executării ordinului nr. 39 din 1 octombrie 2010 emis de Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale, pentru executarea ordinului nr. 83 din 30 septembrie 2010 emis de Ministerul Mediului al RM, care de asemenea a rămas fără răspuns (f. d. 16).

SA „Tegulum” înaintând acțiunea în judecată împotriva Ministerului Mediului și Agenției pentru Geologie și Resurse Minerale, a solicitat admiterea acțiunii, anularea ordinului nr. 83 din 30 septembrie 2010 „Cu privire la revocarea

dreptului de folosire asupra sectorului de subsol”, emis de Ministerul Mediului al RM, anularea ordinului nr. 39 din 1 octombrie 2010 emis de Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale, de către șeful Direcției geologice, Andrei Juraveli, pentru executarea ordinului nr. 83 din 30 septembrie 2010 emis de Ministerul Mediului al RM, încasarea din contul Ministerului Mediului al RM a sumei de 50 000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral și cheltuielile de judecată în sumă de 8100 de lei.

Fiind investită cu judecarea cauzei, prima instanță prin hotărârea din 1 decembrie 2010 a Curții de Apel Chișinău, a ajuns la concluzia netemeinicii acțiunii pe care a respins-o ca fiind neîntemeiată.

Întru argumentarea soluției adoptate, prima instanță a stabilit că SA „Tegulum” nu a folosit sectorul de subsol „Vărăncău”, din sat. Vărăncău r-nul Soroca conform destinației, fără motive întemeiate, mai mult de 2 ani.

A conchis prima instanță că SA „Tegulum” nu a extras careva zăcăminte, iar începând cu anul 1997, nu a prezent nicio informație despre rezervele în cauză.

A specificat că contrar prevederile art. 3 din Regulamentul privind autorizarea prin licență a folosirii subsolului în republic Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 726 din 27 septembrie 1994, agentul economic SA „Tegulum” nu a primit licența de folosire a subsolului, respectiv nici nu putea activa în lipsa acesteia.

Prima instanță a constatat că Ministerul Mediului al RM și Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale în mod legal au emis ordinele nr. 83 din 30 septembrie și nr. 39 din 1 octombrie 2010.

Verificând legalitatea hotărârii din 1 decembrie 2010 a Curții de Apel Chișinău, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată, însă, că prima instanță la adoptarea hotărârii sale a interpretat eronat normele de drept material și a dat o apreciere greșită materialului probator anexat la dosar, fapt ce a dus la soluționarea greșită a cauzei.

În susținerea opiniei enunțate, instanța de recurs reține prevederile art. 32 alin. (1) lit. i) Codul subsolului, în vigoare din 17 iulie 2009, potrivit cărora dreptul de folosință asupra sectoarelor de subsol poate fi limitat, suspendat sau încetat în cazurile nefolosirii sectorului de subsol conform destinației de către beneficiarul lui fără motive întemeiate pe parcursul a doi ani.

Prin prisma acestor prevederi legale, la caz se constată că, prin ordinul Ministerului Mediului al Republicii Moldova nr. 83 din 30 septembrie 2010, ca temei de revocare a dreptului de folosire asupra sectorului de subsol „Vărăncău”, din sat. Vărăncău r-nul Soroca de către SA „Tegulum” și radierea zăcământului de calcar „Vărăncău” de la balanța SA „Tegulum” cu trecerea acestuia la balanța statului, *a servit faptul că SA „Tegulum” nu a folosit sectorul de subsol „Vărăncău”, din sat. Vărăncău r-nul Soroca conform destinației, fără motive întemeiate, mai mult de 2 ani* (f. d. 6).

Ca urmare, prin ordinul Agenției pentru Geologie și Resurse Minerale nr. 39 din 1 octombrie 2010, a fost anulat perimetrul minier atribuit SA „Tegulum” pentru zăcământul de calcare pentru producerea cretei „Vărăncău”, situat în sat. Vărăncău r-nul Soroca, confirmat și înregistrat în Registrul perimetrelor miniere al Agenției

pentru Geologie și Resurse Minerale, prin Actul de confirmare a perimetrului minier nr. 485 din 11 martie 2009 (f. d. 7).

Tangential din speța abordată, instanța de recurs remarcă că deși Ministerul Industrii Locale a RSSM a transmis SA „Tegulum” în folosință zăcămintul „Vărăncău” la data de 17 mai 1990, astfel încât în trecut SA „Tegulum” deținea alte documente care autorizau exploatarea carierei Vărăncău, măsura contestată în speță se referă doar la Actul nr. 485 din 11 martie 2009 emis de către Ministerul Economiei și Comerțului, în pofida nefolosirii carierei înainte de această dată timp de mai mult de doi ani, care nu se referă la niciun act precedent și care prevede un perimetru minier mai mare și autorizarea extragerii mineralelor pentru o perioadă mai lungă decât actele emise în anii 1990.

Astfel, prin Actul de confirmare a perimetrului minier nr. 485 din 11 martie 2009, eliberat de către Ministerul Economiei și Comerțului, perimetrul minier pentru exploatarea zăcămintului de calcar și rocilor de nisip-prundiș „Vărăncău” prin metoda subterană (deschisă) a fost acordat SA „Tegulum” la 1 km spre nord-vest de satul Vărăncău r-nul Soroca, cu termenul de acțiune a perimetrului minier până la epuizarea zăcămintului (f. d. 9).

Iar potrivit dispozițiilor pct. 6.5 și 7.2 din Regulamentul general cu privire la modul de atribuire și înregistrare a perimetrelor miniere pentru exploatarea zăcămintelor de substanțe minerale, aprobat prin Hotărârea Serviciului Standardizare și Metrologie nr. 1905-RT din 22 martie 2006, atribuirea perimetrului minier se legalizează prin eliberarea actului de confirmare a perimetrului minier, precum și prin aplicarea unei inscripții în colțul de sus în dreapta a planului topografic.

Dreptul de folosire a subsolului de asemenea poate fi întrerupt dacă beneficiarul de subsol timp de doi ani *de la atribuirea perimetrului minier* nu a început exploatarea zăcămintului.

Corelând aceste particularități la circumstanțele speței, instanța de recurs constată că ajungând la concluzia lipsei activității SA „Tegulum” de extragere a zăcămintelor minerale utile, mai mult de 2 ani, prima instanță nu a ținut cont de faptul că Ministerul Mediului al RM nu a indicat în conținutul ordinului contestat perioada exactă de nefolosire care i-a fost imputată SA „Tegulum”.

Or, în Codul subsolului, în vigoare din 17 iulie 2009 nu existau prevederi explicite cu privire la momentul în care începea să curgă perioada de doi ani de nefolosire a sectorului de subsol, în timp ce Regulamentul general cu privire la modul de atribuire și înregistrare a perimetrelor miniere pentru exploatarea zăcămintelor de substanțe minerale, aprobat prin Hotărârea Serviciului Standardizare și Metrologie nr. 1905-RT din 22 martie 2006 se referea în mod explicit la „*doi ani de la atribuirea perimetrului minier către beneficiar*”.

În această ordine de idei, instanța de recurs conchide că prima instanță într-un mod incert a respins argumentele SA „Tegulum”, precum că termenul de 2 ani de nefolosire a zăcămintelor, începea să curgă din momentul când SA „Tegulum” a obținut Actul de confirmare a perimetrului minier nr. 485 și anume din 11 martie 2009, iar sancțiunea putea fi aplicată începând cu 11 martie 2011 și nu la data de 30 septembrie 2010 când a fost emis ordinul Ministerului Mediului al

Republicii Moldova nr. 83 de revocare a dreptului de folosire asupra sectorului de subsol „Vărăncău”.

Mai cu seamă că, din materialul probator administrat în speță, instanța de recurs constată că SA „Tegulum” nu a exploatat perimetrul minier „Vărăncău”, din motive întemeiate, și anume din cauza că aceasta nu putea obține includerea perimetrului minier în Anexa la licența eliberată de către Camera de Licențiere la 26 septembrie 2008 pentru exploatarea resurselor minerale.

Drept consecință, având în vedere faptul că pentru înscrierea necesară în anexa licenței era necesară prezentarea unui contract de arendă încheiat între SA „Tegulum” și Primăria comunei Vărăncău, la data de 1 octombrie 2008, SA „Tegulum” a depus o cerere către Primăria comunei Vărăncău, prin care a solicitat încheierea unui contract de arendă, iar prin răspunsul Primăriei Vărăncău din 21 octombrie 2008, cererea a fost refuzată, refuz care a fost contestat în instanța de judecată.

Astfel fiind, prin hotărârea din 26 octombrie 2009 a Judecătoriei Soroca, a fost recunoscut refuzul Primăriei comunei Vărăncău r-nul Soroca nr. 826 din 21 octombrie 2008 ca fiind ilegal și a fost obligat Consiliul comunal Vărăncău r-nul Soroca să adopte o decizie de a da în arendă SA „Tegulum”, terenurile din hotarele zăcământului de substanțe minerale utile „Vărăncău”, iar Primăria com. Vărăncău r-nul Soroca să perfecteze contractul de arendă a terenului (f. d. 27).

Ulterior, prin decizia din 7 aprilie 2009 a Curții de Apel Bălți, a fost admis recursul declarat de Primăria satului Vărăncău r-nul Soroca, casată integral încheierea din 5 februarie 2009 a Judecătoriei Soroca cu soluționarea problemei în fond prin decizie, prin admiterea demersului reprezentantului Primăriei Vărăncău r-nul Soroca, cu atragerea în proces în calitate de intervenient accesoriu a Consiliului local sat. Vărăncău raionul Soroca, cu expedierea cauzei Judecătoriei Soroca pentru continuarea examinării în fond a cauzei cu participarea părților (f. d. 28-29).

Față de toate aceste considerente, instanța de recurs consideră lipsită de raționament valabil mențiunea primei instanțe precum că SA „Tegulum” nu a primit licența de folosire a subsolului, respectiv nici nu putea activa în lipsa acesteia.

Și asta deoarece, Actul de confirmare a perimetrului minier nr. 485 din 11 martie 2009, eliberat de către Ministerul Economiei și Comerțului a servit temei pentru compania reclamantă SA „Tegulum”, să creadă că putea exploata respectivul zăcământ mineral odată ce reușea să obțină modificările necesare la anexa la licența sa.

Însă, în pofida acestei așteptări, un alt minister a anulat acest act, invocând nefolosirea fără motive întemeiate (*a se vedea mutatis mutandis Megadat.com vs Moldova §71*).

Mai mult că la 26 februarie 2009, SA „Tegulum” a informat Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale că motivul tergiversării exploatării carierei constituia litigiul cu autoritatea locală și a solicitat intervenția Agenției pentru Geologie și Resurse Minerale pentru a media conflictul, însă fără rezultat.

În context, incidente speței devin și prevederile art. 33 alin. (3) Codul subsolului, în vigoare din 17 iulie 2009, care stiupulează expres că în cazurile prevăzute la art. 32 alin.(1) lit. g) - k), decizia privind încetarea dreptului de folosință

asupra sectorului de subsol poate fi luată de către organul competent, după 3 luni de la data primirii de către beneficiarul subsolului a notificării scrise privind încălcările comise de el, dacă în termenul indicat beneficiarul subsolului nu a înlăturat aceste încălcări.

Contrar prevederilor legale citate, instanța de recurs atestă că Ministerul Mediului al RM la emiterea ordinului nr. 83 din 30 septembrie 2010 „Cu privire la revocarea dreptului de folosire asupra sectorului de subsol” nu a emis careva notificări SA „Tegulum” privind atenționarea asupra încălcărilor comise, precum și nu i s-a oferit SA „Tegulum” un termen de 3 luni pentru a remedia situația, în modul prevăzut de art. 33 Codul subsolului.

Or, o astfel de procedură reprezintă o garanție importantă înainte de retragerea dreptului de exploatare a unui depozit mineral (a se vedea cauza *Megadat.com vs Moldova* §§ 73-74; *Gospodăria Țărănească Chiper Terenti Grigore vs Republica Moldova* § 37-39).

Mai mult decât atât, deși prevederile art. 32 alin. (1) lit. i) Codul subsolului, în vigoare din 17 iulie 2009, prevedeau sancțiuni graduale prin limitarea, suspendarea sau încetarea dreptului de folosință asupra sectoarelor de subsol, circumstanțele statuate în cauză conturează cert faptul că aplicarea sancțiunii de revocare a dreptului de folosire asupra sectorului de subsol „Vărăncău”, din sat. Vărăncău r-nul Soroca de către SA „Tegulum” a constituit cea mai dură sancțiune, în situația în care materialele cauzei nu indică la faptul că SA „Tegulum” a fost notificată cu privire la orice abateri și că nu s-a conformat cu vreun avertisment din partea autorităților.

Sintetizând cele reliefate supra, instanța de recurs conchide că ordinul nr. 83 din 30 septembrie 2010 „Cu privire la revocarea dreptului de folosire asupra sectorului de subsol”, emis de Ministerul Mediului al Republicii Moldova și ordinul nr. 39 din 1 octombrie 2010 emis de Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale, pentru executarea ordinului nr. 83 din 30 septembrie 2010 emis de Ministerul Mediului al Republicii Moldova, au fost adoptate cu încălcarea rigorilor impuse de lege.

Mai cu seamă că și constatările Curții Europene a Drepturilor Omului din hotărârea adoptată la 1 februarie 2022, în cauza SA „Tegulum” vs Moldova, indică la faptul că revocarea dreptului SA „Tegulum” de a exploata o carieră din motivul nefolosirii, fiind cea mai aspră sancțiune posibilă, fără o claritate cu privire la perioada relevantă de nefolosire și la motivele nefolosirii, precum și în lipsa notificării și a posibilității de a remedia situația, nu a produs un echilibru just între cerințele interesului public, pe de o parte și drepturile companiei reclamante la respectarea bunurilor sale, pe de altă parte, fapt pentru care a constat încălcarea articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

Față de considerentele sus relevate, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia temeiniciei cerințelor SA „Tegulum” împotriva Ministerului Mediului și Agenției pentru Geologie și Resurse Minerale cu privire la anularea ordinului nr. 83 din

30 septembrie 2010 „ Cu privire la revocarea dreptului de folosire asupra sectorului de subsol”, emis de Ministerul Mediului al Republicii Moldova și anularea ordinului nr. 39 din 1 octombrie 2010 emis de Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale, pentru executarea ordinului nr. 83 din 30 septembrie 2010 emis de Ministerul Mediului al Republicii Moldova, prin urmare la netemeinicia hotărârii primei instanțe.

În același timp, cu referire la pretențiile SA „Tegulum” cu privire la încasarea prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată, instanța de recurs notează că această cerință este perimată, or, prin hotărârea adoptată la 1 februarie 2022, în cauza SA „Tegulum” vs Moldova, Curtea Europeană a Drepturilor Omului s-a expus asupra acestor solicitări, fapt confirmat în ședința de judecată publică din 21 iulie 2022 a instanței de recurs și de către reprezentanții SA „Tegulum” Anatolie Culicov și avocatul Vladimir Grosu.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că normele de drept material au fost aplicate și interpretate eronat de către prima instanță și nu este necesară verificarea suplimentară a cărorva dovezi, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul depus de SA „Tegulum”, de a casa hotărârea din 1 decembrie 2010 a Curții de Apel Chișinău și de a emite o nouă decizie cu privire la admiterea cerințelor SA „Tegulum” împotriva Ministerului Mediului al RM și Agenției pentru Geologie și Resurse Minerale cu privire la contestarea actelor administrative și de a anula ordinul nr. 83 din 30 septembrie 2010 „ Cu privire la revocarea dreptului de folosire asupra sectorului de subsol”, emis de Ministerul Mediului al RM și ordinul nr. 39 din 1 octombrie 2010 emis de Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale, pentru executarea ordinului nr. 83 din 30 septembrie 2010 emis de Ministerul Mediului al RM.

În conformitate cu art. 248 alin. (1) lit. c), art. 248 alin. (2) Cod administrativ, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admite recursul depus de Societatea pe Acțiuni „Tegulum”.

Se casează hotărârea din 1 decembrie 2010 a Curții de Apel Chișinău, în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată a Societății pe Acțiuni „Tegulum” împotriva Ministerului Mediului al Republicii Moldova și Agenției pentru Geologie și Resurse Minerale cu privire la contestarea actelor administrative, încasarea prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată și se emite o nouă decizie prin care:

Se admit cerințele Societății pe Acțiuni „Tegulum” împotriva Ministerului Mediului al Republicii Moldova și Agenției pentru Geologie și Resurse Minerale cu privire la contestarea actelor administrative.

Se anulează ordinul nr. 83 din 30 septembrie 2010 „Cu privire la revocarea dreptului de folosire asupra sectorului de subsol”, emis de Ministerul Mediului al Republicii Moldova.

Se anulează ordinul nr. 39 din 1 octombrie 2010 emis de Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale, pentru executarea ordinului nr. 83 din 30 septembrie 2010 emis de Ministerul Mediului al Republicii Moldova.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul
Judecătorii

Tamara Chișca-Doneva

Nina Vascan

Iurie Bejenaru

Galina Stratulat

Ala Cobăneanu